

TOWARZYSTWO AZJI I PACYFIKU

AZJA - PACYFIK

ROCZNIK

TOM III (2000)

KOREA

wydawnictwo
adam marszałek

Toruń 2000

RADA PROGRAMOWA
Marceli Burdelski, Waldemar J. Dziak, Krzysztof Gawlikowski,
Władysław Góralski, Elżbieta Potocka, Kazimierz Starzyk, Sławoj Szykiewicz

REDAKCJA NAUKOWA
Krzysztof Gawlikowski, Elżbieta Potocka

Tłumaczenie streszczeń
Karolina Linda Potocka

Tom ukazał się dzięki pomocy Komitetu Badań Naukowych
oraz Fundacji Banku Rozwoju Eksportu S.A.,
„Chipolbroku” — Chińsko-Polskiego Towarzystwa Okrętowego

© Copyright by Wydawnictwo Adam Marszałek
© Copyright by Towarzystwo Azji i Pacyfiku

Ilustracja na okładce: portret współczesny – malarz anonimowy –
króla Sejonga Wielkiego (1418-50). Redakcja dziękuje Ministerstwu Kultury
i Turystyki Republiki Korei za używanie praw autorskich

ISBN 83-7174-782-9

Redakcja zaprasza badaczy, szczególnie młodszych, do współpracy.
Maszynopisów niezamówionych i niezaakceptowanych do druku Redakcja nie odsyła.

ADRES REDAKCJI
Instytut Studiów Politycznych PAN, ul. Polna 18/20
00-625 Warszawa, fax (022) 825-21-46

marketing i sprawy organizacyjne
Marceli Burdelski polmb@univ.gda.pl

Prenumeratę prowadzi Towarzystwo Azji i Pacyfiku. Zamówienia prosimy kierować na adres
Redakcji. Prenumeratory otrzymują zniżkę 10% ceny katalogowej. Pierwsza wpłata może
obejmować tomy nr 1 i 2. Prenumerata zagranicę wyższa o 100% plus koszty przesyłki.
Wpłaty prosimy kierować na konto Towarzystwa: Pekao S.A. VII o/Warszawa, Al. Witosza 31,
nr 12401109-10016646-2700-401112-0002.

The cost of annual subscription (one issue) is US \$23.00, including postage. Payments should
be sent to Asia-Pacific Society: Towarzystwo Azji i Pacyfiku, Warszawa, Polna 18/20,
account: Pekao S.A. VII o/Warszawa, Witosza 31: 12401109-10016646-2700-401112-0002.

Łamanie, przygotowanie do druku
Obsługa Wydawnictw „ŁAM” s.c. tel. (0-56) 662-37-22

Wydawnictwo Adam Marszałek • 87-100 Toruń, ul. Przy Kaszowniku 37
tel. (0-56) 660 81 60, tel./fax (0-56) 62 322 38, e-mail: info@marszalek.com.pl
Drukarnia nr 1 • 87-148 Łyżymice, ul. Warszawska 52, tel. (0-56) 659 98 96

Azja-Pacyfik

TREŚĆ ZESZYTU

KOREA

<i>Krzysztof Gawlikowski</i>	Chronologia ważniejszych wydarzeń dziejów Korei	9
<i>Elżbieta Potocka</i>	Perspektywy zjednoczenia Korei	
<i>Marceli Burdelski</i>	po szczycie w Phenianie	16
<i>Young-Kwan Yoon</i>	Koreański kryzys gospodarczy końca lat dziewięćdzie- siątych. Globalizacja a potrzeby reform instytucjonalnych.	28
<i>Tomasz Goban-Klas</i>	Rozwój prasy i innych mediów w Republice Korei	58
<i>Anna Diniejko</i>	Znaczenie nowej poezji w utrwalaniu tożsamości narodowej Koreańczyków w pierwszej połowie XX wieku.	68
<i>Hye-On Kim</i>	Stosunki między rodzicami i dziećmi w Korei	
<i>Siegfried Hoppe-Graff</i>	w nowym ujęciu — rola kobiety.	81
<i>Hye-On Kim</i>	Poglądy młodzieży koreańskiej na prawa i obowiązki	90
<i>Siegfried Hoppe-Graff</i>	Kim Ir Sen — początki politycznej kariery.	99
<i>Waldemar J. Dziak</i>	Działalność agencji ONZ oraz organizacji pozarządowych w Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej	
<i>Ryszard Zalski</i>	w latach 1995-2000.	123
<i>Andrzej Majchowski</i>	Geneza nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a Republiką Korei.	132
<i>Paweł Gruk</i>	Kontakty Sejmu RP ze Zgromadzeniem Narodowym Republiki Korei	135
<i>Jae-Hyo Kim</i>	KOTRA jako katalizator polskiego i koreańskiego środowiska biznesowego	138

SYLWETKI

<i>Waldemar J. Dziak</i>	Kim Jong Il	142
<i>Marceli Burdelski</i>	Kim Dae-jung — laureat Pokojowej Nagrody Nobla 2000	146

DOKUMENTY

<i>Kim Dae-jung</i>	Wystąpienie Prezydenta Republiki Korei na Wolnym Uniwersytecie Berlińskim w dniu 9 marca 2000 r.	150
<i>Oh Jung Il</i>	Szczyt Południe-Północ: tło i rezultaty.	164
	Wspólna deklaracja Południa i Północy	168

INNE KRAJE AZJI

<i>Krzysztof Gawlikowski</i>	Wybory prezydenckie na Tajwanie w 2000 roku. Problem jedności Chin i azjatyckiej drogi dochodzenia do demokracji	170
<i>Agnieszka Jagiełło</i>	Specjalne strefy ekonomiczne i inne obszary uprzywilejowane w Chińskiej Republice Ludowej	216

<i>Jolanta Młodawska</i>	Makroekonomiczne czynniki rozwoju powojennej Japonii	230
<i>Adam Jelonek</i>	Przemiany w strukturach społecznych wsi kambodżańskiej	246
<i>Ta Minh Tuan</i>	Polityka nuklearna Indii po próbach w Pokhran	260

AZJA — SPRAWY OGÓLNE

<i>Ewa Oziewicz</i>	Gospodarki krajów Azji Południowo-Wschodniej w latach 90'	272
<i>Elżbieta Potocka</i>	Negocjowanie z Azjatami	289

ESEJ

<i>Krzysztof Gawlikowski</i>	Zapiski z Pawilonu Odlatującego Żurawia	305
------------------------------	---	-----

ARTYKUŁY RECENZYJNE

<i>Krzysztof Dębnicki</i>	- Dzieje Azji w XX w.	343
<i>Ta Minh Tuan</i>	- Nowa Azja z perspektywy globalnej	348
<i>Robert Jakimowicz</i>	- Polityka i gospodarka Azji Wschodniej	353
<i>June Teufel Dreyer</i>	- Status Quo Vadis?	365
<i>Krzysztof Gawlikowski</i>	- Rozwój gospodarczy Chin: uwagi do próby analizy	371
<i>Robert Jakimowicz</i>	- Nowy wymiar stosunków Chiny-Japonia-USA	382
<i>Elżbieta Potocka</i>	- Nieznane aspekty stosunków radziecko-japońskich w latach 1931-1941	391
<i>Karin Tomala</i>	- Legenda obalona	399
<i>Ryszard Zalski</i>	- Nowa polityka USA i jej dylematy	402
<i>Krzysztof Gawlikowski</i>	- Pierwszy polski badacz w Chinach	407
<i>Elżbieta Potocka</i>	- Gejsza — ginący zawód	412

OMÓWIENIA NOWYCH PUBLIKACJI	417
---------------------------------------	-----

WAŻNIEJSZE WYDARZENIA W STREFIE AZJI-PACYFIKU w 1999 r.	427
---	-----

STOSUNKI POLSKI Z KRAJAMI AZJI-PACYFIKU w 1999 r.	441
---	-----

INFORMACJE	442
----------------------	-----

KRONIKA ŻYCIA NAUKOWEGO	444
-----------------------------------	-----

NOWE KSIĄŻKI	455
------------------------	-----

NASI AUTORZY	460
------------------------	-----

ABSTRACTS — STRESZCZENIA	464
------------------------------------	-----

CONTENTS**KOREA****STUDIES AND OUTLINES**

<i>Krzysztof Gawlikowski</i>	A chronology of the main events in Korea's history	9
<i>Elżbieta Potocka</i>	Prospects for Korea's reunification after the 2000	
<i>Marceli Burdelski</i>	Pyongyang summit	16
<i>Young-Kwan Yoon</i>	The case of Korean economic crisis in the late 90's. Globalization and the institutional reforms	28
<i>Tomasz Goban-Klas</i>	Mass media and the process of modernization in Korea	58
<i>Anna Diniejko</i>	The evolution of the Korean identity and the new poetry of the 1920's	68
<i>Hye-On Kim</i>	New prospects for socialization and parent-child relationship in Korea: the role of Korean women	81
<i>Siegfried Hoppe-Graff</i>	Korean adolescents' concepts of rights and responsibilities	90
<i>Hye-On Kim</i>	Kim Il Sung: his work and political visions	99
<i>Waldemar J. Dziak</i>	NGO's and the UN agencies in the North Korea	123
<i>Ryszard Zalski</i>	At the origins of the diplomatic relations between Poland and the Republic of Korea	132
<i>Andrzej Majkowski</i>	The relations between the Poland's Parliament and the National Assembly of the Republic of Korea	135
<i>Paweł Gruk</i>	KOTRA as a catalyzer of the Polish and Korean business co-operation	138
<i>Jae-Hyo Kim</i>		

PROFILES

<i>Waldemar J. Dziak</i>	Kim Jong Il	142
<i>Marceli Burdelski</i>	Kim Dae-jung — the 2000 Nobel Prize winner	146

DOCUMENTS

<i>Kim Dae-jung</i>	Address by the President of the Republic of Korea at the Free University of Berlin on March 9, 2000	150
<i>Oh Jung Il</i>	Background and significance of the South and North summit	164
	The Joint Declaration at the 2000 Pyongyang Summit	168

OTHER ASIAN COUNTRIES

<i>Krzysztof Gawlikowski</i>	The 2000 presidential election in Taiwan and the problem of China's unity	170
<i>Agnieszka Jagiełło</i>	Special economic zones and other privileged areas in the People's Republic of China	216

<i>Jolanta Młodawska</i>	The macroeconomic factors of economic development in Japan after the World War II	230
<i>Adam Jelonek</i>	Changes in social structures of Cambodian village	246
<i>Ta Minh Tuan</i>	India's nuclear policy after Pokharan tests	260

ASIA — GENERAL MATTERS

<i>Ewa Oziewicz</i>	Southeast Asian economies in the 90's	272
<i>Elżbieta Potocka</i>	How to negotiate with the East Asians	289

ESSAY

<i>Krzysztof Gawlikowski</i>	Notes from the Pavilion of the Flying up Crane	305
------------------------------	--	-----

REVIEWS AND DISPUTES

<i>Krzysztof Dębicki</i>	- Asia in the 20 th century	343
<i>Ta Minh Tuan</i>	- New Asia from a global perspective	348
<i>Robert Jakimowicz</i>	- The politics and economics of Eastern Asia	353
<i>June Teufel Dreyer</i>	- Status Quo Vadis?	365
<i>Krzysztof Gawlikowski</i>	- China's economic development — remarks to a tentative analysis	371
<i>Robert Jakimowicz</i>	- A new dimension of the relations in the triangle: China-Japan-the USA	382
<i>Elżbieta Potocka</i>	- The unknown aspects of the Russian-Japanese relations in the years 1931-1941	391
<i>Karin Tomala</i>	- A Korean legend overthrown	399
<i>Ryszard Zalski</i>	- The policy of the United States and its dilemmas	402
<i>Krzysztof Gawlikowski</i>	- The first Polish explorer in China	407
<i>Elżbieta Potocka</i>	- The Geisha — a disappearing profession	412

THE NEW BOOKS — SHORT REVIEWS	417
THE MOST IMPORTANT EVENTS IN THE ASIA-PACIFIC REGION	427
POLAND'S RELATIONS WITH THE ASIA-PACIFIC COUNTRIES	441
THE CHRONICLE OF ACADEMIC AND INTELLECTUAL EVENTS	444
NEW POLISH BOOKS ON EAST ASIA	455
OUR AUTHORS	460
ABSTRACTS	464

Szanowni Państwo!

Numer ten poświęcamy w dużej części Korei, która w 2000 roku wielokrotnie gościła na czołówkach gazet wszystkich krajów świata. Aż do tego roku pozostawała ona jednym z ostatnich „punktów zapalnych zimnej wojny”. Jej ofiarami, choć w różnym stopniu i formie, są po dziś dzień wszyscy Koreańczycy, którym przyszło żyć w podzielonym kraju, przez dziesięciolecia zdominowanym przez wojskowych, gotujących się do nowej wojny. „Lewiatan historii” druzgotał życie jednostek i rodzin, a nawet życie społeczeństw mobilizowanych nieustannie dla konfrontacji z braćmi po drugiej stronie linii rozejmowej.

Dlatego też z tak wielkimi nadziejami świat powitał pierwsze spotkanie dwu przywódców podzielonej Korei w czerwcu 2000 roku, kończące ten etap konfrontacji i wyznaczające nową zupełnie perspektywę: pokoju, współpracy i zjednoczenia. Tym bardziej, iż niemal natychmiast po tym spotkaniu zaczęto realizować poszczególne punkty zawartej umowy. I dlatego też inicjator tego porozumienia, Kim Dae-jung, Prezydent Republiki Korei, został uhonorowany Pokojową Nagrodą Nobla, choć oczywiście wielką też rolę odegrał przywódca Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej, Kim Jong-il. Chyba tylko badacze zajmujący się tym regionem świata mogą docenić, jak wielkiej odwagi i uporczywości wymagała od nich obu tak dramatyczna zmiana kursu politycznego ich państw. Koreańczycy mieli też szczęście, iż wszystkie wielkie mocarstwa wspólnie ponoszące winę za bezmiar ich narodowej tragedii, Chiny i USA, Rosja i Japonia, dziś stanęły na wysokości zadania i aktywnie wspierają proces porozumienia.

Polacy patrzą na to poruszające porozumienie ze szczególnymi uczuciami. Nasz kraj ma podobne historyczne doświadczenia i dlatego też wiemy, jak bolesne rany powoduje podział narodu i jakie spustoszenia w życiu społecznym wywołał okres „zimnej wojny”.

Nasz zespół badaczy szczerze więc gratuluje wszystkim Koreańczykom tego porozumienia i wyraża głęboki szacunek obu przywódcom za ich odwagę, wyobraźnię i zdecydowanie w „odwracaniu koła historii”.

Redakcja

Pisownia koreańskich imion własnych

W Korei (podobnie jak w Chinach, Japonii i Wietnamie) na pierwszym miejscu podaje się nazwisko, na drugim — imię. Większość nazwisk jest jednosylabowa, a imię jest najczęściej dwusylabowe. Są jednak nazwiska złożone z dwu a nawet trzech sylab, podobnie jak jedno-, dwu-, i trójsylabowe imiona. Spotykamy więc kombinacje: 1 sylaba + 2 sylaby (np. Kim Pu-sik); 1+1 (Choi Hyuk); 2+1 (Namgung Yong); 2+2 (Ulchi Mundok) oraz 1+3 (Shin Saimdang).

Pismo koreańskie *han-gül* rozmaicie transliterowano na alfabet łaciński i odmiennie zapisywano te same imiona. Dla ujednoczenia zapisu na początku lat 90. w Republice Korei przyjęto system McCune-Reischauera (M-R), choć często pomija się znaki diakrytyczne. Od 2000 r. władze Republiki Korei wprowadzają nową, uproszczoną formę transkrypcji. W pracach naukowych stosuje się głównie system M-R. Zachowuje się zwykle formę zapisu nazwiska i imienia stosowaną przez daną osobę. Dotyczy to również Koreańczyków, którzy dłuższy czas przebywali w krajach zachodnich i przyjęli tamtejszą formę stawiania imienia na pierwszym miejscu (np. Syngman Rhee).

Nazwiska dwu- i trójsylabowe pisze się łącznie (podając je na początku), zaś imiona dwu- i trójsylabowe zapisuje się na trzy sposoby:

- 1) Każdą sylabę pisze się oddzielnie i zaczyna dużą literą (tylko w układzie 1+2): np. Kim Jong Il.
- 2) Dwie sylaby przedziela się łącznikiem, a drugą zaczyna się małą literą (jedynie w układzie 1 + 2): np. Kim Dae-jung.
- 3) Sylaby tworzące imię pisane są łącznie (przy nazwiskach jedno- i kilk sylabowych): np. Park Joonhee.

W Korei występuje jedynie około 200 nazwisk. Używanie zróżnicowanej pisowni łacińskiej umożliwia więc Koreańczykom podkreślenie własnej „indywidualności”. Tak najpopularniejsze nazwisko brzmiące *kim* przyjmuje formy: Kim, Keem, Kheem, Gim, itd. Nazwiska *i* oraz *chwe* pisze się jako Yi, Lee, Li, Rhee oraz Choe, Choi, Ch'oe, itp. Nawet rzadkie nazwisko *ju* występuje w wariantach: Ryu, Yoo, Lyu, Yu, Ryou, You, Lew.

A oto przykłady sposobu czytania i zapisu kilku znanych polityków:

Brzmienie polskie	zapis oficjalny	system M-R	transkrypcja polska
[kim il song]	Kim Il Sung	Kim Il-Sōng	Kim Ir Sen
[kim dzong il]	Kim Jong Il	Kim Chōng-il	Kim Dzong Il
[i sung man]	Syngman Rhee	Yi Sūng-man	Li Syngman
[pak czong he]	Park Chung Hee	Pak Chōng-hŭi	Pak Dzong Hi
[czon du hwan]	Chun Doo Hwan	Chōn Tu-hwan	
[no the u]	Roh Tae Woo	No T'ae-u	
[kim de dzung]	Kim Dae-jung	Kim Tae-jung	Kim De Dzung

Opracował: Stanisław Ryu Matsumoto.

KOREA

Krzysztof Gawlikowski

CHRONOLOGIA WAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ DZIEJÓW KOREI

- 2333 r. p.n.e. • „Wstąpienie na tron” Tan-guna, pierwszego mitycznego władcy, który miał być synem Niebiańskiego Bóstwa i kobiety-niedźwiedzicy. Miał on rządzić dziewięcioma plemionami tunguskimi, z których wywodzą się Koreańczycy.
- XI w. p.n.e. • Państwo Kija, legendarnego założyciela Chosonu, państwa obejmującego południowe rejony Mandżurii i północną część Półwyspu Koreańskiego. Był on rzekomo potomkiem królów chińskiej dynastii Shang (XVIII-XI w. p.n.e.), obalonej przez Wen Wanga, założyciela nowej dynastii Zhou. Kija wraz z grupą swych wojowników miał uciec na dalekie rubieże nie chcąc uznać władzy zwycięzców.
- ok. 194 r. p.n.e. • Generał Wiman pokonany w walkach na północnych rubieżach Chin, wstąpił na służbę króla Chosonu, a następnie zajął jego tron. Stworzył on na Półwyspie pierwsze silne państwo oparte na wzorach chińskich. Jego stolica leżała we współczesnym P'yongyangu (Phenian) nad Rzeką Taedong (obecna stolica KRLD). Obejmowało ono północną część Półwyspu.
- 109 r. p.n.e. • Chiński cesarz Wudi rozpoczął podbój Chosonu, wysławszy tam wojska lądem i morzem. Północną i środkową część Półwyspu inkorporował do Chin. Zaczął się wtedy upowszechniać konfucjanizm. W wyniku buntów i oporu ludów miejscowych stopniowo tereny administrowane przez Chińczyków skurczyły się tylko do prefektury Nangnang (chińskie Luolang) ze stolicą w P'yonyangu. Administracyjne struktury chińskie i rody rządzące były na tyle silne, że przetrwały nawet rozpad Cesarstwa (220 r.) i przerwanie związków z Chinami.